

รายงานผลการวิจัย : ปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ โครงการอนุรักษ์และ
พัฒนาการผลิตกระบือภายใต้นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พื้นที่จังหวัด
ลำพูน
ผู้วิจัย : อภิวัดน์ ธนารัตน์^{1/} เฉลิมพล ศรีโปลา^{2/}
ปีที่ทำการวิจัย : 2561
คำสำคัญ : ความยั่งยืน กระบือ จังหวัดลำพูน

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยง
กระบือ โครงการอนุรักษ์และพัฒนาการผลิตกระบือภายใต้นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พื้นที่
จังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือในพื้นที่จังหวัดลำพูน จำนวน
110 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการศึกษา พบว่า
เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.03 ปี มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 20.13 ไร่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.3 จบการศึกษา
สูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.1 มีอาชีพหลักทำนา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.8) ไม่มีการจัดทำ
แปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ จำนวนกระบือที่เลี้ยงเฉลี่ย 5.93 ตัว ประสบการณ์ในการเลี้ยงกระบือเฉลี่ย
20.48 ปี แรงงาน ที่ใช้เลี้ยงกระบือเฉลี่ย 1.59 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครอบครัว (ร้อยละ 91.8)
เลี้ยงกระบือปลักเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 98.2) มีการจัดทำคอกกระบือแยกต่างหาก ร้อยละ 94.6 และ
ส่วนใหญ่เลี้ยงกระบือแบบปล่อย (ร้อยละ 67.3) ในพื้นที่สาธารณะ (ร้อยละ 53.5) โดยใช้หญ้าสดเป็น
อาหารหลัก (ร้อยละ 73.6) เมื่อมีสัตว์ป่วยเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.7) จะรักษาสัตว์โดย
อาสาปศุสัตว์ และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.2) ไม่มีการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงกระบือ เกษตรกร
มีรายได้จากการเลี้ยงกระบือในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 85,890.91 บาท โดยมีรายจ่าย 765.91 บาท และ
เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.8) ใช้ทุนตนเองในการเลี้ยงกระบือ และมูลกระบือที่ได้เกษตรกรเก็บ
ครั้ง (ร้อยละ 53.6) จะนำไปทำปุ๋ย วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงกระบืออันดับแรกคือ เพื่อผลิตปุ๋ย (ร้อยละ
29.1) รองลงมาคือเพื่อเป็นแรงงานและผลิตปุ๋ย (ร้อยละ 20.9) ส่วนที่เหลือเป็นการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย
เป็นแรงงาน เป็นมรดก และผลิตแก๊สชีวภาพ ทัศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงกระบือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
มีคะแนนเฉลี่ย 4.49 ส่วนสภาพปัญหาในการเลี้ยงกระบือโดยภาพรวม มีปัญหาน้อยที่สุดมีคะแนนเฉลี่ย
1.56 และความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนในการเลี้ยงกระบือ ในภาพรวม
เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีคะแนนเฉลี่ย 4.40 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าราคาซื้อ - ขายกระบือ
และแหล่งที่ซื้ออาหารสัตว์ มีผลต่อความยั่งยืนในการเลี้ยงกระบือ โดยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่ง
ทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามลำดับ

* ทะเบียนวิชาการ : 62(2)-0216(5)-061

^{1/}สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน อ.เมืองลำพูน จ.ลำพูน

^{2/}สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำปาง อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง

Report Title : Factors Affecting the Sustainability of Buffalo Farmers in Thai buffalo conservation and Development Project under Ministry of Agriculture and Cooperatives Policies

Researchers* : Apiwat Thanarat ^{1/} Chalermphol sripola ^{2/}

Year : 2018

Key words : Sustainability Buffalo Lamphun Province

ABSTRACT

Objectives of this study were to assess on factors of sustainable buffalo raising of farmers. The sample of population were 110 farmers who raised buffaloes in Lamphun province. The data were collected and analyzed using, and showed by percentage , mean , standard deviation and correlation. The results found that the average age was 52.03 years, had average land area of 20.13 Rai , The most 87.3 % completed primary school, 79.1 % were rice growers, 91.8 % had no area for forage production. The farmers raised 5.93 buffaloes , for 20.48 years of buffalo raising experiences. The labours for buffalo raising average 1.59 persons, the most labour (91.8 %) from their family. The most of farmers (98.2 %) raised swamp buffalos. 94.6 % of the farmers restrained their buffaloes separately from their houses, 67.3 % were free ranch, in public area (53.5 %), and 73.6 % fed natural grass to the buffaloes. When the animals were sick, they were treated by the authorities'DLD (62.7 %) , and the most (78.2 %) did not used herbs for buffalo raising. Income from buffalo raising on last year were average 85,890.91 baht, expenses average 765.91 baht. The most of farmers (61.8 %) had their fund for buffalo raising. Fifty three point six percent of farmers used dung as manure. The first objective of farmers who raised buffaloes were to use dung as manure (29.1 %). The second for labor and manure (20.9%) , remaindered for sale, labor, heritage and biogas production.

From studying farmers' attitude towards buffalo raising , it was found that farmers strongly agree with buffalo raising (mean score was 4.49), the problem from buffalo raising was the least (mean score was 1.56), and opinion on factors of sustainable buffalo raising was found that farmers strongly agree with mean score 4.40. The result of tested hypothesis found that price of buffaloes and grass area affected on factors of sustainable buffalo raising , with correlation at 0.01 and 0.05 level significant respectively.

* Scientific Paper No. : 62(2)-0216(5)-061

^{1/} Lumphun Provincial Livestock Office A.Muanglumphun Lumphun

^{2/} Lumpang Provincial Livestock Office A.Muanglumpang Lumpang

ผลตอบแทนการเลี้ยงควายของเกษตรกรตามระบบเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

เฉลิมพล ศรีโปลา^{1/} อภิวัฒน์ ธนารัตน^{2/}

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาผลตอบแทนการเลี้ยงควายของเกษตรกรตามระบบเกษตรผสมผสานในพื้นที่จังหวัดลำปาง จำนวน 93 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและบทวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์การแสดงความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงควายกลุ่มตัวอย่างนำเสนอผลการวิจัยด้วยการบรรยายเชิงพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 48 ปี มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.13 ไร่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.3 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.1 มีอาชีพหลักทำนา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.8) ไม่มีการจัดทำแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ จำนวนควายที่เลี้ยงเฉลี่ย 5.93 ตัว ประสบการณ์ในการเลี้ยงควายเฉลี่ย 20.48 ปี แรงงานที่ใช้เลี้ยงควายเฉลี่ย 1.59 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครอบครัว (ร้อยละ 91.8) มีการจัดทำคอกควายแยกต่างหาก ร้อยละ 94.6 และส่วนใหญ่เลี้ยงควายแบบปล่อย (ร้อยละ 67.3) ในพื้นที่สาธารณะ (ร้อยละ 53.5) โดยใช้หญ้าสดเป็นอาหารหลักเป็นหลัก (ร้อยละ 73.6) เมื่อมีสัตว์ป่วยเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 62.7) จะรักษาสัตว์โดยอาสาปศุสัตว์ และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.2) ไม่มีการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงควาย เกษตรกร มีรายได้จากการเลี้ยงควายในปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 105,890.91 บาท โดยมีรายจ่าย 2,765.91 บาท และเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.8) ใช้ทุนตนเองในการเลี้ยงควาย และมูลควายที่ได้เกษตรกร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.6) นำมูลไปทำปุ๋ย การแสดงความคิดเห็นเรื่องการเลี้ยงควายของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในจังหวัดลำปางมีการยอมรับและพร้อมปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการเลี้ยงควายจากวิถีดั้งเดิมเข้าสู่การจัดการการเลี้ยงตามระบบเกษตรผสมผสานร่วมกับอาชีพอื่น เพราะสามารถมีรายได้เลี้ยงชีพก่อนรายได้จากผลผลิตควาย ทั้งนี้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการรายได้ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมในฟาร์มได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาเข้าสู่ระบบฟาร์มมาตรฐานการเลี้ยงควายในอนาคตเกษตรกรควรให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ในการยกระดับสมรรถนะขีดความสามารถในการเลี้ยงควายเชิงธุรกิจเพื่อสร้างคุณค่าของอาชีพการเลี้ยงควายให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม เกิดการยอมรับและสามารถส่งผ่านอาชีพเลี้ยงควายไปสู่เกษตรกรรุ่นใหม่ต่อไป การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยงการผลิตการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงควายเป็นสิ่งสำคัญ ก่อให้เกิดการพึ่งพาระหว่างเกษตรกรด้วยกัน

คำสำคัญ : การเลี้ยงควาย เกษตรผสมผสาน จังหวัดลำปาง

ทะเบียนวิชาการ : 62(2)-0216(5)-062

^{1/} สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำปาง อ.เมืองลำปาง จ. ลำปาง

^{2/} สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลำพูน อ.เมือง จ.ลำพูน

Factors affecting Sustainable Buffalo Raising of Farmers in Lampang Province Thailand

Chalermphol Sripola^{1/} Apiwat Thanarat^{2/}

ABSTRACT

Objectives of this study were to assess on factors affecting sustainable buffalo raising of farmers in lampang part of Thailand. The sample of population included 392 farmers in lampang who raised buffaloes. The data were collected and analyzed using the Statistical Packages for the Social Science (SPSS), for percentage, mean, standard deviation and correlation.

The results showed that the average age of farmers was 48 years and had average land area of 17.13 Rai. The majority of them 87.3 % completed primary school, 79.1 % were rice growers, 91.8 % had no area for forage crop production. The farmers raised 5.93 buffaloes, for 20.48 years of buffalo raising experiences. The number of labours for buffalo raising on average was 1.59 persons, mostly labours (91.8 %) were from their family. Most farmers (98.2 %) raised swamp buffaloes. 94.6 % of the farmers restrained their buffaloes separately from their house, 67.3 % were free range, in public area (53.5 %)), and 73.6 % fed natural grass to the buffaloes. When the animals were sick, they were treated by the DLD livestock volunteers (62.7 %), and most of them (78.2 %) did not used herbs for buffalo raising. average income from buffalo raising last year were 105,890.91 bath, average expenses of 2,765.91 bath. Most famers (61.8 %) had their own fund for buffalo raising. Fifty three point six percent of farmers used dung as manure fertilizer. Factors affecting sustainability of buffalo farming were as follows; the farmers had to adapt the concept of raising buffaloes from the traditional way into the intensive buffalo production including standard buffalo housing, feed management and animal feed provision are sufficient. There should be plans for production and genetic improvement plan for the buffalo, management of general disease prevention systems which is a guarantee of the risk of loss of the buffalo, record keeping activities of the buffalo raising, farmers are able to substantially manage the revenue from the sale of buffalo manure and ability to develop into the standard system of raising buffalo in the future. In addition, the farmers should focus on learning to improve the capacity of raising buffaloes to increase the value of the buffalo farming career passing it to next generation farmers. Grouping and networking of marketing and production among buffalo farmers is another factor that contributes to sustainability.

Key words : Buffalo raising Integrated agriculture Lampang Province

Scientific Paper No. : 62(2)-0216(5)-062

^{1/} Lampang Region Livestock Office, Area Mueang Lampang 52100

^{2/} Lamphun Region Livestock Office, Area Mueang Lamphun 51000